

ZNAČAJNO ARHEOLOŠKO NALAZIŠTE IZNAD ZAVRŠJA NALAZI

Život na lokalitetu Sv. Križ postojao je prije desetak tisuća godina

Bogatstvo na svega 58 kvadrata

S arheološkog gledišta, najvažniji je taj kontinuitet od neolitika preko brončanog i željeznog doba do antike i srednjeg vijeka, ističe voditelj arheoloških istraživanja Tihomir Percan • Najstariji tragovi sežu u razdoblje neolitika (od 7. do 3. tisućljeća prije Krista), poput male kremene strelice ili nedovršene sjekire, a tu su i ostaci tegula i amfora iz antičkog vremena

PULA - Istra obiluje bedemima utvrđenim naseljima na istaknutim i povišenim položajima poznatijima kao gradine. Ovakva naselja temelj su i brojnim današnjim gradovima poput Pule, Rovinja, Labina, Buzeta, Motovuna ili Grožnjana koji i dalje egzistiraju upravo na tim pozicijama na kojima je nekada postojalo brončano ili željeznodobno naselje.

Jedno od takvih naselja bio je i Sv. Križ u neposrednoj blizini naselja Čirkoti iznad Završja. Život je na njemu prekinut završetkom srednjeg vijeka, no mnogobrojni ostaci burne i bogate (pra)povijesti vidljivi su i danas gotovo na svakom koraku uzvisine s koje se proteže veličanstven pogled na dolinu Mirne sve do njenog ušća. Upravo je prirodna komu-

nikacija ovom dolinom važan faktor kontinuirane naseljenosti okolnog prostora tijekom prapovijesti, antike i srednjeg vijeka. Iz tog razloga naselja poput Sv. Križa - s kojeg se može kontrolirati veći dio Mirne od njenog srednjeg toka do ušća - dobivaju na važnosti, a samim time i gomilaju svoje bogatstvo.

Otvaranje izložbe u 12 sati

Nalazi s tog vrijednog arheološkog lokaliteta od sutra će u Augustovom hramu biti predstavljeni pulskoj publici. Izložba se otvara sutra u 12 sati, organiziraju je Arheološki muzej Istre i Hrvatski restauratorski zavod, a bit će otvorena do 13. svibnja

Nalazište Sv. Križ nalazi se na oko 370 metara nadmorske visine te administrativno pripada Općini Grožnjan. Najviša je to i dominantna kota tog područja, odakle se vidi cijela dolina Mirne. U kolovozu 2011. počela su zaštitna arheološka istraživanja koja su dala i više nego zanimljive rezultate. Istraže-

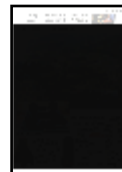
ne su četiri uže lokacije na ukupnoj površini od svega 58 četvornih metara. Iako se radilo o prilično maloj površini koja je istražena, iskopavanja su dala više nego zanimljive i vrijedne rezultate.

Nalazi s tog vrijednog arheološkog lokaliteta od sutra će u Augustovom hramu biti predstavljeni pulskoj publici. Izložba se otvara sutra u 12 sati, organiziraju je Arheološki muzej Istre i Hrvatski restauratorski zavod, a bit će otvorena do 13. svibnja.

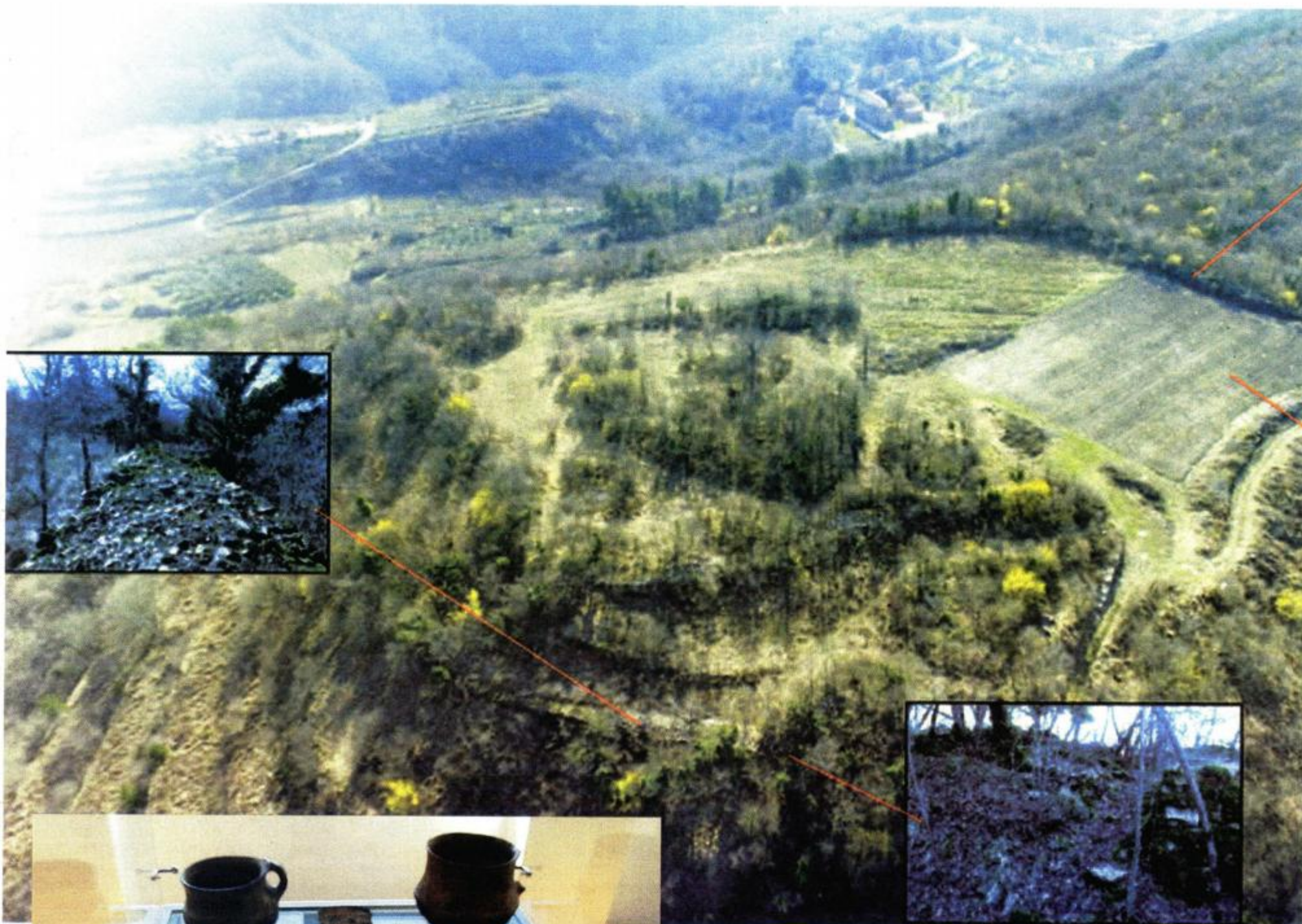
Što je sve pronadeno?

Objasnivši nam prvo važnost lokaliteta s obzirom na njegov položaj, posebno s obzirom na važne kulturološki utjecaje koje su sa zapadne (Veneto/Friuli) strane pristizali još u brončanom, a posebno u željeznom dobu (u 1. tisućljeću prije Krista), voditelj arheoloških istraživanja na Sv. Križu i autor izložbe Tihomir Percan jučer je posebno istaknuo višeslojnost kultura ovog nalazišta.

- S arheološkog gledišta, najvažniji je taj kontinuitet od neolitika preko bronča-

OD SUTRA NA IZLOŽBI U PULSKOM AUGUSTOVOM HRAMU

Sam toponim Sv. Križ ukazuje na postojanje svetišta tijekom srednjeg ili novog vijeka

Sutra se otvara izložba u Augustovom hramu

Kopajući vrt, otkopali - neolitik

Mještani okolnog naselja Čirkoti, kako se čulo za prošlogodišnje premijerne prezentacije u matičnom Završju, godinama su pri kopanju vrtova i obradi zemlje znali nalaziti zanimljive dijelove keramike i metalnih predmeta iz davnih vremena. Zatim su radnici Istarskog vodovoda, radeći na postavljanju vodovodnog ogranka prema naselju Čirkoti, bagerima zagrabili nekoliko takvih predmeta, da bi potom stigla ekipa Službe za arheološku baštinu Hrvatskog restauratorskog zavoda i utvrdila da se radi o višeslojnom arheološkom nalazištu.

Strelica i nedovršena sjekira iz neolitika

nog i željeznog doba do antike i srednjeg vijeka. Bogatstvo nalaza, skoro dva metra debelog sedimenta, omogućilo nam je dovoljno podataka za rekonstrukciju. Zato smo se i prijavili Ministarstvu kulture za dodatna arheološka istraživanja tog lokaliteta, kaže Percan. Naime, s obzirom na bogatstvo nalaza na vrlo malom području, cilj je zaštititi oko 24 hektara tog šireg područja. Tijekom istraživanja pronade-

ni su ostaci stambenih i gospodarskih objekata kao i velik broj uporabnih kućanskih predmeta, ali i kosti te kremenim materijal iz vremena neolitika.

Najstariji: strelica i sjekira

Najstariji tragovi sežu u razdoblje mladog kamenog doba ili neolitika (od 7. do 3. tisućljeća prije Krista), od čega valja izdvojiti nalaze poput male kremene strelice ili nedovršene sjekire

te ulomak slomljenog sječiva od ospidijana. Sudeći već prema tim nalazima, život na lokalitetu Sv. Križ postojao je prije desetak tisuća godina.

U brončano i željezno doba na ovom je mjestu postojalo veće naselje (preko dva hektara površine) okruženo s dva koncentrična bedema koji su i danas dobro vidljivi u krajo-

Toponim iz srednjeg vijeka

Postojanje naselja u srednjem vijeku potvrđuju nalazi grube kuhinjske keramike (12./13. st.) i jedan ulomak finog posuda. Sam toponim Sv. Križ također ukazuje na postojanje svetišta tijekom srednjeg ili novog vijeka

liku. Tijekom istraživanja, pronađeni su ostaci stambenih te gospodarskih objekata kao i dijelovi vatrišta za pripremanje hrane. Od nalaza izdvajaju se gotovo čitavi lonci, šalice i zdjele od kojih je dio njih rekonstruiran te dijelovi još nekoliko lonaca ili pitosa koji su karakteristični za razdoblje kasnog brončanog i ranog željeznog doba Istre (od 13. do 10. stoljeća prije Krista.).

U antici je, pak, područje sjeverno od rijeke Mirne, a samim time i Sv. Križ, teritorijalno pripadalo tršćanskom ageru. Na prostoru nekadašnjeg prapovijesnog gradinskog naselja najvjerojatnije je već u 1. st. egzistiralo određeno antičko, bilo vojno ili civilno naselje odnosno gospodarsko imanje. Na cijeloj površini prisutni su ostaci tegula i amfora iz antičkog vremena.

Postojanje, pak, naselja u srednjem vijeku potvrđuju nalazi grube kuhinjske keramike (12./13. st.) i jedan ulomak finog posuda pronađeni na sjevernoj padini uzvisine. Sam toponim Sv. Križ također ukazuje na postojanje svetišta tijekom srednjeg ili novog vijeka. **Zoran ANGELESKI**